

Årsrapport
2015
for Riksmekleren

Kort om denne rapporten

Da det er tale om årsrapportering fra en statlig virksomhet med en relativt oversiktlig mengde fast ansatte (2), og et relativt homogent virksomhetsområde, har vi heller ikke denne gangen funnet behov for noen omfattende innholdsfortegnelse eller noen omfattende layoutmessige grep for å kunne formidle de fakta som departementet antas å ha behov for i sitt arbeid med Riksmekleren.

Årsrapporten er forsøkt slik innrettet at Riksrevisjonen skal kunne etterprøve at den er i tråd med det regelverk som gjelder. Endringene bygger på Riksmeklerens dialog med Riksrevisjonen.

Det er i samme forbindelse lagt vekt på tidligere tilbakemeldinger om tilfredshet med årsrapporteringene.

Det er videre lagt vekt på den gode kunnskap departementet har om virksomhetens samfunnsoppdrag, mål og arbeidsmåte, og på den informasjonsformidling som ellers ivaretas gjennom den løpende kontakten Riksmekleren har med Arbeids- og sosialdepartementet om ressursbehov, ressursbruk og om meklingsvirksomheten.

Det har heller ikke vært merknader fra Riksrevisjonen knyttet til årsrapporteringen for 2014, som tilsier endringer på dette punkt.

For 2015 er det foretatt mindre endringer i rapporteringsmetodikken i forhold til 2014, basert på DFØ's nye Veiledningsnotat – Årsrapport for statlige virksomheter av februar 2016. Ettersom DFØ sin mal er av generell karakter, og trolig mer treffende for større virksomheter enn for Riksmekleren, er det på enkelte punkter foretatt forenklinger. Departementets føringer i tildelingsbrevet er også brakt til anvendelse.

Rapporten legges ut på Riksmeklerens nettside etter at den er endelig ferdigstilt og levert Arbeids- og sosialdepartementet og Riksrevisjonen. Den sendes adressatene i forkant som forutsatt innen 27.02.16.

Del I Leders beretning

Riksmekleren er en uavhengig institusjon som mekler i tariffkonflikter hvor det er brudd mellom partene i forhandlingene om opprettelse/fornyelse av tariffavtale. Meklingen er obligatorisk, idet tariffrettslige kampmidler ikke kan tas i bruk uten at mekling er foretatt.

Riksmeklerens samfunnsoppdrag er å bidra til at de tariffparter som i den tvungne meklingen ser seg mer tjent med en minnelig løsning enn en konflikt, kan få slik meklingsfaglig bistand at de kan nå frem til et rimelig forlik, jf. redegjørelsen nedenfor. Idet samfunnsoppdraget er nokså tydelig, har driftsåret ikke reist prioriteringsspørsmål. Målet er å skape mest mulig arbeidsfred og all aktivitet og ressurser er satt inn for å nå målet.

Mens 2014 var et hovedoppgjørår, med forbundsvise oppgjør, var 2015 mellomår. Forbundsvise oppgjør i et hovedoppgjørår gir flest innkomne meklings saker. Det blir vesentlig færre meklings saker hvis det er samlet oppgjør. I mellomoppgjørår er det klart færrest meklings saker.

Mengden innkomne saker er bestemmende for hvilke meklingsressurser som må settes inn for å betjene behovet for mekling. Året 2015 – sett under ett – ligger noenlunde på gjennomsnittet mht antall innkomne meklings saker¹, dersom man vurderer det i et 20 års perspektiv. Det samme er situasjonen mht antall konflikter sett i forhold til antall meklede saker, dog slik at prosenten saker med streik ligger i det lavere sjikt sett over sammenligningsperioden. Det oppstod to konflikter i 2015, begge innenfor luftfart.

I saker hvor en eller begge parter ser seg mer tjent med en konflikt enn en minnelig løsning, kan meklingsinstituttet uansett meklingsinnsatsens omfang eller valg av mekler(e) eller meklingsmetodikk ikke avverge at det blir en konflikt. Men selv om en mekling ikke har ført til en minnelig løsning, kan meklingsarbeidet likevel ha ført til at partene lettere og raskere kommer frem til en løsning etter at konflikten pågått en tid. Dermed vil meklingsinnsatsen i et større perspektiv kunne redusere antall streikedøgn, og derved ulempene og kostnader for tredjepart og for samfunnet. Det er også eksempler på at meklingsarbeid forut for og etter en konflikt har virket konfliktdempende på neste reforhandling av avtalen mellom partene.

Etter å ha analysert meklings saker og konflikter på bakgrunn av de opplysninger som Riksmekleren har fått før, under og etter meklingen, vurderes det slik at de konflikter som har inntruffet i 2015 uansett ikke kunne ha vært avverget ved mer eller annerledes mekling. Riksmekleren er således tilfreds med måloppnåelsen på dette punkt.

Fra tid til annen foretas det mekling også etter at en konflikt har oppstått. Noen ganger er grunnlaget den obligatoriske meklingen etter 30 dagers konflikt, men ofte vil det være en samtykkebasert mekling etter anmodning fra partene eller etter innkalling fra Riksmekleren. I en av sakene ble mekling – etter partenes anmodning – gjenopptatt under konflikten. Riksmekleren analyserer løpende hvorvidt og i tilfelle hvordan meklingen skal gripes an når parter er i konflikt. Riksmekleren er etter en samlet vurdering tilfreds med meklingsinnsatsen i sakene hvor det er meklet under en konflikt.

¹ Med meklings sak menes her et innført saksnummer. Enkelte meklinger med kun ett saksnummer kan kreve mekling i 1- 2 uker (så som f. eks. Frontfagsoppgjøret i privat sektor i et hovedoppgjørår), mens andre meklinger med flere saksnumre (dvs. innkomne meklings saker som mekles parallelt) kan være ferdig meklet på 1-2 dager. Av hensyn til sammenlignbar statistikk bygger statistikk og omtale i årsrapporten på journalnumre. Det er således ingen automatisk sammenheng mellom antall meklingsdøgn/dager/timer og antall saksnumre.

To av Riksmeklerens viktigste satsingsområder for 2014-2016 har vært rekruttering av meklere og kompetanseutviklingstiltak for meklerne. Det har vært arbeidet grundig med rekruttering siden høsten 2013. Dette arbeidet fortsatte i 2015, og er et kontinuerlig fokusområde. Å ha de rette meklerne mht kompetanse og tilgjengelighet er den mest avgjørende innsatsfaktor mht å nå Riksmeklerens mål. Rekrutteringsarbeidet i 2015 har resultert i utnevninger i statsråd den 19.02.16 med dels forlengelser og dels nyutnevninger. Meklere som har fratrudd er erstattet med nye og korpsets samlede kapasitet er nå passende. Riksmekleren nærmer seg nå en hensiktsmessig størrelse og sammensetning på meklerkorpset.

Internutdanningen av meklingen (bestående av bl.a. skulder til skulder meklingsopplæring og teoretisk og praktisk kursing) har vært betydelig videreutviklet fra 2013 frem til kurset som ble avholdt i 2015. Dette arbeidet fortsetter i mars 2016 og kompletterer meklerutdanningen på enkelte meklingsfaglige områder.

Kompliserte og langvarige meklinger har blitt betjent av to meklere av hensyn til å utvikle kompetanse hos flere i korpset på vedkommende tariffområde spesielt og i meklingsfaget generelt, samt å sikre at meklingen fortsetter selv om en mekler skulle få forfall, eller fratrudd.

Vi har innhentet evalueringer hos de partene som har hatt flest meklings saker til behandling, og fått meget gode tilbakemeldinger så vel på meklerkorpset som på de meklings sakene som har vært gjennomført. Dette arbeidet vil derfor fortsette etter omtrent samme modell.

Fra høsten 2013 ble det iverksatt tiltak for å forbedre arbeidsmiljøet. Tiltakene har fortsatt i 2014 og 2015 og har så langt vært meget vellykket, idet trivselen og innsatsen er stor så vel hos de faste ansatte, meklerne og vikarene.

Meklingskompetanse er av betydning på flere områder både i samfunnet vårt, og utenfor landets grenser. Riksmeklerens utvidede ansvarsområde innenfor løsning av tvister innenfor fiskerisektoren har vist at gevinster kan oppnås ved at meklings benyttes som en måte å løse uenigheter på. Det fremstår som sannsynlig at meklings kan og bør benyttes innenfor uenigheter i kollektivavtaler på et bredere felt. Også internasjonalt er utvikling av konfliktløsningsinstitusjoner og konfliktløsningskompetanse viktig for arbeidsfred og fredelig samhandling. Riksmekleren har utvidet sitt internasjonale bidrag i 2015 ved – i tillegg til å motta alle utenlandske delegasjoner som ønsker informasjon – å ha gjennomført et kompetanseutviklingsprosjekt i Romania. Tre av meklerne hos Riksmekleren har i tillegg til å motta delegasjonen fra Romania i Oslo – brukt en uke til kompetanseoverføring innenfor institusjonsbygging og meklingsfaglig kompetanse høsten 2015.

Det har også vært et mål for Riksmekleren å videreutvikle det praktiske samarbeidet med Arbeidsretten mht gjensidig bistand på kontorsiden, og utlån av lokaler til hverandre der det trengs. Samarbeidssystemet har vært videreutviklet også når det gjelder anskaffelser som begge institusjoner har behov for, og på HMS-arbeid. Samarbeidet har også vært meget vellykket når det gjelder gjennomføringen av 100-års markeringen for begge institusjonene.

Ovenstående er en kortversjon av virksomhetens mål og måloppnåelse. Samtlige elementer i fremstillingen utdypes nedenfor.

Oslo, 15. mars 2016

Nils Dalseide
Riksmekler

Del II Introduksjon til virksomheten og noen nøkkeltall

1. Generelt om virksomheten

1.1. Kort om meklingsinstitusjonen

Institusjonens oppgave er å mekle i interesselvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Rettstvister hører under Arbeidsretten.

Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon, som administrativt sorterer under Arbeids- og sosialdepartementet.

Tariffavtalene i Norge er vanligvis to-årige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2014 var det hovedoppgjør med forbundsvis oppgjør. Inneværende år, 2015, vil således være et mellomår.

De aller fleste meklinger foregår i perioden mars-juni så vel i hovedoppgjørsår som i mellomår, men det kan finne sted meklinger når som helst på året. Tendensen de siste 2-3 år er at meklingene i større grad enn tidligere sprer seg utover hele året. Typisk er det flere reforhandlinger av tariffavtalene med virkning fra 2014, som partene først brakte inn til meklingsent på høsten 2014 eller endog på ettervinteren 2015. Den omstendighet at tariffpartenes forhandlinger trekker ut i tid i forhold til tariffavtalens utløpstidspunkt, medfører også flere meklinger i november og desember i hovedoppgjørsår og over i januar-mars i kommende mellomår.

Arbeidsmengden for Riksmekleren varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjøret oftest foregår på forbundsnivå. Både etter et hovedoppgjør og et mellomoppgjør vil det i privat sektor normalt være bedriftsvis lokale lønnsforhandlinger, men uten konfliktrett.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet. Også i offentlig forvaltning vil det i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer. I offentlige foretak foregår forhandlingene på to nivåer, først sentralt mellom hovedorganisasjonene og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner. En minnelig løsning i interesselvisten forutsetter enighet på begge nivåer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak bare de økonomiske bestemmelser som revideres. Det forekommer også at partene i hovedoppgjøret blir enige om lønnsreguleringene også for andre avtaleår, slik at det ikke blir noe mellomoppgjør.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslås til mellom 600 og 700, hvorav de aller fleste i privat sektor.

1.2. Riksmeklerens samfunnsoppdrag, visjon og målangivelser

1.2.1. Riksmeklerens samfunnsoppdrag

Riksmeklerens **samfunnsoppdrag** er – gjennom mekling – å bidra til at arbeidsfreden opprettholdes i så stor grad som mulig.

1.2.2. Visjon

Riksmeklerens **visjon** er:

Gjennom meklingsfaglig kompetanse å kunne fascilitere minnelige løsninger mellom tariffparter i interessetvister i alle meklingssaker der det ikke er utelukket som følge av partenes posisjoner.

1.2.3. Målangivelse

Riksmeklerens **målangivelse** er:

Å bidra til at alle tariffvister som er egnet til å løses ved mekling ender med en minnelig løsning mellom tariffpartene.

Ettersom virksomheten ikke har innflytelse på antall og type meklingssaker som kommer inn, gir det liten mening (f. eks. styringsfaglig) med kvantitative eller kvalitative undergrupper av hovedmål og delmål.

Det kan heller ikke ses at en slik oppdeling i seg selv vil kunne medføre noen høyere grad av målretting av ressursbruken, høyere grad av måloppnåelse, eller være et bedre verktøy for evaluering. Dersom målangivelsene skal kunne innebære et effektivt styringsverktøy for virksomhetens kjerneområde vil de måtte være av overordnet karakter.

1.2.4. Virkemidler og innsatsfaktorer

Riksmeklerens virkemidler for å oppfylle visjonen og å nå målangivelsen ovenfor, er summen av den kompetanse meklingskorpset rår over og tilgangen til meklere som raskt kan påta seg meklinger. Man må ha meklere som er i stand til å lede omfattende, kompliserte og særlig konfliktutsatte meklinger med flere parter. Noen ganger vil meklinger kreve to meklere, dels av hensyn til interessetvistens karakter og dels av hensyn til meklingsens varighet, herunder at en mekling ikke stanser opp fordi om en mekler får uventet forfall. Dels vil det bli benyttet to meklere av hensyn til den samlede kompetansebygging i meklingskorpset.

Innsatsfaktorene er således antall tilgjengelige meklere og deres meklingsfaglige kompetanse. I tillegg kommer den kompetanse seniorkonsulent Anne Brænden og korpset av vikarer innehar.

1.2.5. Aktiviteter

De viktigste aktivitetene – i tillegg til innsatsen fra meklere og kontorpersonele i forbindelse med selve meklingsprosessen – består i å utvikle kompetansen i meklingskorpsset og i administrasjonen slik at alle innsatsfaktorer av betydning for å nå resultatmålene er til stede. Det er nærmere redegjort for aktivitetene nedenfor.

1.2.6. Brukereffekter

Mange tariffparter blir enige gjennom bilaterale forhandlinger og deres interessedrivkraft kommer derfor ikke til meklingsprosessen. Det alt overveiende antall av tariffparter som kommer til meklingsprosessen ønsker prinsipielt en minnelig løsning som det ikke har vært mulig for dem å komme frem til gjennom en bilateral dialog. Det er denne gruppen som er hovedmålet for meklingsinnsatsen. Disse partene kan i størst grad nyttiggjøre seg meklingsprosessen. Ettersom minst 80 % av meklingssakene ender med en minnelig løsning, er de samlede brukereffektene betydelige i form av fravær av forstyrrelser i tjenesteproduksjon og verdiskaping. Hvor mange saker som ville ha blitt løst i minnelighet om meklingsinstitusjonen ikke fantes, er ikke nærmere analysert. De fleste parter ville – uansett om meklingsbistand ikke var tilgjengelig tvungent eller frivillig – likevel foretrukket en minnelig løsning fremfor en konflikt. Effekten av meklingsprosessen må antas å være størst der begge parter prinsipielt ønsker en løsning men ikke selv har kunnet finne frem til en løsning begge kan leve med.

At de fleste interessedrivkrafter kan løses ved meklingsprosessen må antas å ha betydning for samfunnets samlede verdiskaping. Det har også betydning for partenes videre samarbeid at de har kunnet samhandle slik at uenigheter og konflikter kan løses ved uavhengig bistand. Beregninger på enkelte tariffområder har vist at det for partene kan avverges tap på flere hundre millioner kroner som følge av at meklingsprosessen ender med en minnelig løsning og arbeidsfreden derved bevares. Å avverge konflikter vil – sett over noen år – ha stor samfunnsøkonomisk betydning. Kompetanseutviklingen internt har så langt gitt de ønskede resultater.

1.2.7 Samfunnseffekter

Særlig i offentlig sektor, men også i privat sektor rammes ikke bare partene av virkningene av bruk av kampmidler (streik og/eller lockout). Tredjeparter, nemlig de som bruker de tjenestene som produseres på vedkommende tariffområde, kan oppleve store verditap og betydelige ulemper som følge av bruk av kampmidler. Ulike beregningsmodeller har vært benyttet for å bedømme hva streik/lockout samlet sett koster partene og samfunnet for øvrig, med korreksjon for eventuelle besparelser/gevinster på kort og lang sikt. Uavhengig av modellvalg er det også for tredjeparters samlede tap tale om mange millioner kroner, dersom en konflikt varer over noe tid og omfatter mange streikedøgn.

Det har også en generell effekt på verdiskapingen i landet at det jevnt over er arbeidsfred og ikke for mange forstyrrelser i tjenesteproduksjonen overfor så vel innenlandske som utenlandske kunder/samarbeidsparter/brukere.

Sett over år, må det antas at det å skape minnelige løsninger er en aktivitet som har stor økonomisk betydning for samfunnet.

2. Særlig om riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet.

Tabell 2.1 Oversyn riksmeklingsaker

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tingingsløysing/trekt attende før mekling	14	3	4		7	3	7		2	2
Tingingsløysing under/etter mekling	5	3	6	11	15	7*	23	4	12	2
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming	84	9	24	21	62	16	42	10	69	17
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	14	1	9	1	13	1**	17	2	12	2
Mekling avslutta utan resultat Ingen konflikt		1				1	2	1		
Ferdig handsama saker i alt	117	17	43	33	97	28	91	17	95	23
Under handsaming		2								

* 2011-014 Tariffavtale som følger svensk rett – Medlingsinstituet Stockholm

** 2011-013 Streik iverksatt 20.05.2011. Avsluttet 22.05.2011.

Som det fremkommer av ovenstående ble det i 2015 behandlet 23 riksmeklingsaker. Det ligger omtrent på snittet for mellomårsoppgjør.

Andelen særlig krevende meklingsaker av det samlede antall innkomne meklingsaker er det vanskelig å anslå noe gjennomsnitt for, men det kan regnes som sikkert at andelen krevende meklingsaker ikke har vært mindre i 2015 enn det som vanligvis er tilfelle.

Tabell 2.2 Oversyn rikskonflikter

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tingsløyving	9		4		1	1		1	9	1
Ny mekling Framsett framlegg vedteke/til avstemming	3	1	5		10		11	1		1
Lønnsnemnd	3			1	2		6		1	
Framleis konflikt									2	
Samla tal på konflikter	15	1	9	1	13	1	17	2	12	2
-Konflikt frå året før	1									
- Konflikt etter mekling utan resultat	14	1	9	1	13	1	17		9	
- Konflikt etter nedstemt framlegg									3	

Som det fremkommer ovenfor varierer det nominelle antall konflikter mellom hovedoppgjørår og mellomår. Det varierer også ikke ubetydelig mellom hovedoppgjørårene. Den prosentuelle andelen konflikter i 2014 (om lag 12,36) lå under nedre sjikt av det som er snittet for de årene vi har statistikk for. For perioden 1994-2004 er gjennomsnittlig konfliktprosent om lag 18,13. Konfliktprosenten i 2015 ligger omtrent på snittet for mellomår.

Det foreligger ikke opplysninger som skulle tilsi at det i 2015 oppstod konflikter i meklingsaker hvor begge parter ønsket en minnelig løsning fremfor en konflikt. Det er således ingen holdepunkter for at konflikt i det hele tatt kunne ha vært avverget ved mekling.

3. Kretsmeklinger

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmekleren. I det alt vesentlige dreier disse sakene seg om krav om oppretting av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon. Sakene som behandles av kretsmeklerne, har blitt færre i de senere år dersom man ser trenden over en lang tidsperiode. På den annen side har enkelte kretssaker medført noe mer arbeid enn tidligere, og utløst konflikter av noe lengre varighet enn det som har vært vanlig før. Etter avtale med departementet orienteres det fra Riksmekleren om kretssaker hvor meklingen har vært forgjeves, og konflikt ikke har vært til å unngå.

Tabell 3 Oversyn krinsmeklinger

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Trekt attende/satt på vent før mekling	29	18	7	16	16	8	8	16	11	1
Tingingsløysing før mekling	16	20	2	22	9	21	5	17	6	9
Tingingsløysing under/etter mekling	16	14	8	12	13	14	7	10	9	8
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming	4			1			3			
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	2	3	2	1	4		3	4	2	1
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	12	6	10	1	8	4	5	4	2	5
Ferdig handsama saker i alt	79	61	29	53	51	47	31	51	32	24
Under handsaming	5	2	10	7		12	7	5	11	9

Som det fremkommer varierer antallet innkomne kretsmeklingsaker fra år til år. Antallet i 2014 var ganske nøyaktig på gjennomsnittet for perioden (54,4). Antallet i 2015 ligger under snittet 24. Konfliktprosenten er i det lavere sjikt om man ser en lengre periode under ett.

4. Nærmere om enkelte forhold ved meklingsinstitusjonen i Norge

4.1. Kort historikk

Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1916, og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært relativt lite endret siden. Ved vedtakelsen av arbeidstvistloven 2012 (lov om arbeidstvister av 27. januar 2012 nr. 9 – i kraft 1. mars 2012, jf. kgl. res. av 27. januar 2012), ble enkelte av bestemmelsene som regulerer Riksmeklerens virksomhet undergitt en viss grad av tekstlig endring.

Endringene i meklingskapitlet bygger på Riksmeklerens høringsinnspill, og fremstår i gjeldende lov som meget hensiktsmessige for meklingsinstitusjonen. Bestemmelsene ble dessuten ytterligere klargjort, og institusjonens navn ble endret fra Riksmeklingsmannen til Riksmekleren.

Riksmekleren har kom i 2014 med en foreløpig evaluering av loven etter anmodning fra departementet. Det er etter vårt syn nødvendig å foreta en ny evaluering av lovens hensiktsmessighet innen 2017. Erfaringer fra praktisk meklings har medført at Riksmekleren vil ha noen synspunkter på mulige endringer og/eller presiseringer som kan være egnet til å sette meklingsinstitusjonen i stand til å løse flest mulige tariffkonflikter i minnelighet.

Riksmekleren vurderer uansett fortløpende om de rettsregler som regulerer virksomheten er hensiktsmessige eller ikke, og vil ta opp eventuelle lovendringsbehov med departementet.

4.2. Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har 2 viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Det betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan iverksettes etter at tariffavtalen er utløpt.
- Konflikter kan ikke starte uten at meklings først er gjennomført.

4.3. Nærmere om interesselvister

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles som nevnt av Arbeidsretten. Meklingsinstitusjonen behandler bare interesselvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Ofte ender meklings med at mekleren fremlegger et forslag til løsning. Skal meklings da kunne føre frem, må begge parter akseptere meklingsforslaget. Ikke sjelden ender meklerens arbeid med at det oppstår enighet mellom partene om tariffavtalens innhold. I tilfelle legges partenes enighetsdokument ved meklingsprotokollen.

Dersom partene ikke finner å kunne bevege sine standpunkter i tilstrekkelig grad til at enighet oppnås, vil det ikke være grunnlag for å fremlegge noe forslag fra meklerens side. I tilfelle ender meklings med konflikt. Mislykkes meklings har mekleren ingen sanksjoner ovenfor partene.

I enkelte tilfeller erklærer en part, eller flere parter på samme partsside, under mekling at de ikke ønsker noen ytterligere dialog med sin motpart, eller at de "bryter". I tilfelle er det ikke noe å mekle om, og meklingen må anses gjenstandsløs hvorefter meklingssaken blir å heve.

4.4. Frister

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassoppsigelse. Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må Riksmekleren i løpet av 2 dager ta standpunkt til om man vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis Riksmekleren antar at «arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser». Terskelen er relativt lav, og praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt bestemmer arbeidstvistloven at meklingen må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har mekleren 4 dager til å avslutte meklingen. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge mekling pågår. Her har Riksmekleren inntil 14 dager på seg fra han orienteres om forhandlingsbrudd til meklingen starter. Deretter må meklingen pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har mekleren ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot arbeidsstans i kommunesektoren kan Riksmekleren beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingen.

4.5. Medarbeidere

Riksmeklerens kontor har p.t følgende medarbeidere:

Riksmekler

Nils Dalseide ble i statsråd 21. juni 2014 oppnevnt som ny riksmekler med virkning fra 1. september 2013, og ble den 19. februar 2016 oppnevnt for en ny treårsperiode fra 1. september 2016 til 1. september 2019. Dalseide er i tillegg sorenskriver i Sør-Østerdal tingrett og har således stillingen på deltid.

Administrasjon

Seniorkonsulent i fast stilling 100% - Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklere oppnevnt for tidsrommet 01.07.15-01.07.18.

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

Tingrettsdommer Inger-Marie Landfald, Sarpsborg

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagmann Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud

Nord-Norge krets (Nordland, Troms og Finnmark):

Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Særskilt oppnevnte meklere fra og med 1. mars 2016 til 1. mars 2018.

Lagdommer Bjørn Lillebergen, Bergen

Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen

Lagdommer Kine Steinsvik, Oslo

Lagdommer Monica Hansen Nylund, Tromsø

Kst. lagdommer Mats Wilhelm Ruland, Oslo

Sorenskriver Geir Engebretsen, Oslo

Tingrettsdommer Richard Saue, Stavanger

Tingrettsdommer Ola Berg Lande, Oslo

Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo

Advokat Adele Matheson Mestad, Oslo

Professor Nils-Henrik von der Fehr, Oslo

Direktør Anne Cathrine Frøstrup, Hønefoss

4.6 Administrative forhold

Riksmeklerens kompetanse er hjemlet i lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister.

På bakgrunn av Stortingets behandling av Prop. 1 S fra Arbeidsdepartementet utarbeider departementet tildelingsbrev som gir de økonomiske rammene for Riksmekleren og en nærmere beskrivelse av bevilgningsmessige forutsetninger, institusjonens oppgaver samt rapporteringskrav.

Virksomheten ledes av Riksmekleren.

4.7 Økonomi

Budsjettet for Riksmekleren er kjent for departementet.

2015 er det første hele året Riksmekleren har kunnet prøve ut den årlige besparelsen som følger av avviklingen av kontorsjefstillingen som medførte en lønnsutgift på mer enn 700 000 per år. Erfaringen er så langt er at vi har klart å utføre alle de oppgaver som tillå kontorsjefen, på tross av at 2015 medførte både mer omfattende internasjonal virksomhet, anskaffelsesprosesser vedrørende innkjøp av ASP- løsning og gjennomføring av 100 års markeringen for embetet i samarbeid med Arbeids- og sosialdepartementet. Det er for tidlig å konkludere om en årlig besparelse på minst 700 000 kroner kan fortsette, men vi tar sikte på å oppnå det. Da man gikk fra to til en saksbehandlere, var det avtalen med departementet at det skulle være midlertidig. Vi fortsetter inntil videre med en slik ordning.

Riksmekleren har hatt slik løpende kontakt med departementet i 2015 om ressursbehov og ressursforbruk som regelverk og retningslinjer forutsetter.

Riksmekleren har forholdt seg til de ressursrammer som departementet har satt for virksomheten. Det ligger i sakens natur at virksomheten på tidspunktet for innsendelse av budsjettforslaget ikke har presise prognoseverktøy for ressursbehov i kommende år. Det er for så vidt tilstrekkelig å peke på den ressursmessige forskjellen på om oppgjøret er forbundsvist eller ikke. Det er heller ikke Riksmekleren som avgjør om det skal være forbundsvist oppgjør eller ikke, og vi har heller ingen innflytelse på antall brudd. Vi bygger derfor budsjetteringen på erfaringstall. Forekomsten av konflikter vil også påvirke ressursbehovet.

Del III Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2015.

Det vises til pkt 1.2.1 – 1.2.7 ovenfor med redegjørelse for samfunnsoppdrag, mål og effekter.

Etter en samlet vurdering av ressursbruk og utførte oppgaver og oppnådde resultater er vi tilfreds med situasjonen. Arbeidet med analyse av virkemidler, kompetanseutvikling og resultater vil bli forsterket i de neste årene, da man må regne med at forskjellige typer nye utfordringer i tiden som kommer.

1. Samarbeid med Arbeidsretten om innkjøp, lokaler og personell

Riksmekleren og Arbeidsretten er begge administrativt underlagt Arbeids- og sosialdepartementet og lokalisert i samme bygning. Idet begge institusjoner har forholdsvis få ansatte, ble det i 2007 innledet samarbeid på det administrative området. Dette samarbeidet har bl.a. ført til felles telefonsystem og samkjøring av it-systemene. Det ble også samarbeidet når renholdskontrakten og husleieavtalen skulle reforhandles, i det kontraktene har mange likhetstrekk.

Høsten 2013 og i driftsåret 2014 har Riksmekleren og Arbeidsretten gjenopptatt og videreutviklet samarbeidet med sikte på å skape driftsfordeler for staten og derved også besparelser. Dette samarbeidet er utvidet i 2015. Vi samarbeider således om felles utdanning av saksbehandlere gjennom bl.a. opplæring skulder ved skulder og rotasjon, slik at begge institusjoner kan redusere sårbarhet ved vakanser av ulike slag samt å yte brukerne best mulig service. Videre har samarbeidet i 2015 omfattet anskaffelse av ASP ordning og HMS-kompetanseutvikling. I anledning begge institusjoners 100-årsmarkering har vi også hatt et betydelig samarbeid. Arbeidsrettens dommere deltar også i større og større grad på Riksmeklerens meklerseminar.

I og med at Riksmeklerens ressursbehov mht medarbeiderkapasitet varierer så vidt sterkt med mengden innkomne meklingsaker, har vi også et samarbeid med Arbeidsretten om vikarer.

I det praktiske arbeidet samarbeides det i forbindelse med ferieavvikling og annet fravær.

2. Risikoanalyse mht måloppnåelse

I forbindelse med den løpende dialogen med Riksrevisjonen tok Riksmekleren opp alle statlige virksomheters plikt til løpende risikoanalyse, jf. Risikostyring i staten. I møte med Riksrevisjonen

redegjorde Riksmekleren for sin analyse av hvilke faktorer som er avgjørende for måloppnåelse og ressursbruk. Risikoanalysen har vært gjenstand for ny gjennomgang i 2014 og 2015.

Som ovenfor angitt er målet å avverge streik og lockout så langt det er mulig, subsidiært å begrense antall virksomheter og personer i konflikt og atter subsidiært å begrense konfliktperiodens varighet. Dermed begrenses konfliktens økonomiske og praktiske konsekvenser for så vel partene som samfunnet.

Kritiske faktorer i Riksmeklerens virksomhet er:

- a) Å ha meklere med riktig bakgrunn, kunnskap og kompetanse i forhold til oppgaven
- b) Å ha meklere som er tilgjengelige for meklinger når Riksmekleren trenger dem
- c) Å ha tilgang til tilstrekkelig antall meklere til å kunne håndtere hovedoppgjør med forbundsvisse meklinger, også i situasjoner med samtidige meklinger og eventuelle konflikter.

For å sikre høyest mulig grad av resultatoppnåelse har Riksmekleren iverksatt følgende tiltak:

1. Rekruttering av flere uavhengige og kompetente meklere, for å kompensere for meklere som slutter og/eller av ulike grunner har redusert tilgjengelighet. Derved vil man kunne møte «topper» i meklingsvolum, som enkelte hovedoppgjør kan medføre. Hovedoppgjørsår med forbundsvisse oppgjør er klart mest risikoutsatt.
2. Utarbeidelse av kompetanseutviklingsplan for meklingsfaglig kompetanseheving hos meklerne.
3. Sikring av vitenskapelig grunnlag for meklingsfaglige spørsmål, bl.a. ved utvikling av eget meklingsfaglig materiale, anskaffelse av faglitteratur av betydning for meklingen, og systematisering og sikring av at faglitteratur er tilgjengelig for meklerne og befinner seg i Riksmeklers lokaler i Grensen 3.
4. Økt samarbeid med miljøer med høy meklingsfaglig kompetanse med sikte på kompetanseoverføring gjennom erfaringsutveksling.

Dette arbeidet fortsetter med sikte på å ha de nødvendige meklingsressurser med den nødvendige meklingskompetanse i 2016 som er hovedoppgjørsår hvor man må forvente et betydelig antall meklingsaker.

Det har i 2015 inntruffet en ny hendelse som har satt tilgangen til meklerkapasitet i fare, idet en domstolleder i en anke-domstol har lagt til grunn at en førstelagmann kan begrense Riksmeklerens tilkallingsrett av lagdommere. Det følger av domstoloven at det ikke krever domstolleders samtykke å la seg oppnevne til mekler. Det foreligger således heller ingen rett for domstolleder å begrense meklingsens omfang.

Riksmekleren har hatt dialog med Domstoladministrasjonen om dette, og det er enighet om at det rettslig sett ikke foreligger noen slik begrensingsrett. Det vises til Riksmeklerens notat om dette. Uavhengig av det rettslige grunnlaget, er det enighet om at det fra og med 2017 skal etableres en ordning med frikjøp når antall meklingsdager som medfører fravær fra dømmende oppgaver overskrider et avtalt antall dager. Detaljeringen av dette vil finne sted innen utgangen av 2016.

3. Inkluderende arbeidsliv

Riksmekleren følger IA-avtalens regelverk. Arbeids- og sosialdepartementet er tillagt oppfølgingsansvaret i forhold til avtalen. Det har ikke vært sykefravær å følge opp fra Riksmeklerens side i 2015.

4. HMS-arbeid

Riksmekleren og Arbeidsretten samarbeider også når det gjelder HMS-arbeid og arrangerer felles kurs og øvelser med jevne mellomrom.

5. Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Alt underlagsmateriale som blir benyttet under mekling er taushetsbelagt informasjon. Det er kun meklingsresultatet som – etter at det foreligger – ikke er undergitt taushetsplikt. Riksmekleren har derfor ikke tilgang på data som kan tilgjengeliggjøres utover det som offentliggjøres løpende på Riksmeklerens internettside (www.riksmekleren.no).

I Meklingsregisteret på hjemmesiden er det gitt en detaljert dokumentasjon av alle riksmeklinger og resultater. Riksmekleren har utvidet informasjonstilbudet til offentligheten mht kretssaker med konflikt.

6. Informasjon

På våre internettsider (www.riksmekleren.no) publiseres løpende informasjon om meklingsvirksomheten med nøkkelinformasjon om hver meklings sak inkludert meklerens forslag. I tillegg er det publisert generelt informasjonsmateriell om meklingsprosessen til pressen. Det har videre vært behov for å informere utenlandske eiere/delegasjonsdeltakere om norsk lovgivning og praksis når det gjelder meklingsarbeid. Det er derfor også utarbeidet informasjonsmateriell på engelsk.

Internettsidene er til stor nytte som informasjonskanal ovenfor interessenter (medier, organisasjoner og myndigheter) og som internt arkivsystem. Brukerinteressen speiler intensiteten i meklingsarbeidet. Antall besøkende på hjemmesiden er periodevis meget stor. Riksmekleren har til løpende vurdering om det skal gjøres endringer i grensesnittet og i andre elementer på hjemmesiden av hensyn til brukerne. Riksmekleren har ikke funnet behov for å foreta slike endringer i 2015, men arbeider med et mulig anbudsgrunnlag for anskaffelse i 2016.

7. Brukerundersøkelser

Riksmekleren har ikke gjennomført formaliserte brukerundersøkelser i 2015. Meklingsinstitusjonen har imidlertid svært mye kontakt med tariffpartenes delegasjonsledere og øvrige delegasjonsmedlemmer både før, under og etter meklinger. Det gjennomføres også en intern evaluering med innspill fra partene etter alle større meklinger. Vi har derfor et ganske bredt informasjonstilfang når det gjelder brukernes vurderinger. Ordinære brukerundersøkelser er heller ikke direkte treffende, idet partenes vurderinger av andre aktører enn seg selv lett kan påvirkes av hvorvidt de oppfatter om de nådde sine forhandlingsmål eller ikke. Noen direkte sammenlignbare institusjoner med vitenskapelige brukerundersøkelser har vi ikke. Vi jobber imidlertid med om man kan trekke erfaringer fra evalueringer som er foretatt av rettsmeklingsinstituttet i førsteinstansdomstolene.

8. Intervjuer, foredrag og seminar

Riksmekleren har også i 2015 holdt flere foredrag om institusjonens arbeidsoppgaver og funksjon.

Riksmekleren blir jevnlig kontaktet av fagblader, tidsskrifter og aviser for å informere eller kommentere. Flere av de utnevnte meklerne er også aktive med forelesninger og kommentarer. Nåværende riksmekler har også deltatt i arbeidet med kommentarutgave til arbeidstvistloven, og holdt denne a jour gjennom 2015. Videre har Riksmekleren bidratt med en lengre fagartikkel i jubileumsskriftet som ble publisert i januar 2016 for å bidra til kompetanseutviklingen hos nye meklere hos Riksmekleren og å sette partene i stand til å være best mulig forberedt til meklingene.

Det legges vekt på å være imøtekommende overfor henvendelser om besøk, intervjuer eller foredrag fordi slike aktiviteter er en viktig del av arbeidet med å spre forståelse for og informasjon om tariff forhold og meklingsarbeid. På den annen side må hensynet til hovedoppgaven, å sikre mest mulig arbeidsfred prioriteres foran alle andre oppgaver.

Riksmekleren har vært tilgjengelig for media både i forbindelse med meklinger og ellers for å svare på spørsmål og å gi informasjon om institusjonens samfunnsoppdrag og arbeidsmåte.

9. Mottak av delegasjoner fra andre land

Mekling i interessetvister er en konfliktløsningsform som de fleste land har behov for å finne gode ordninger for. Riksmekleren legger vekt på internasjonalt samarbeid om mekling i tariff tvister.

Riksmekleren har således et godt og omfattende samarbeid med meklingsinstitusjonene i de andre nordiske land i form av møter og utveksling av meklingsfaglige produkter.

Riksmekleren er også opptatt av å bidra til å styrke det internasjonale samarbeidet, og stiller alltid opp ved henvendelser fra arbeidslivets parter, f. eks. NHO og LO, og fra FAFO og andre organer/institusjoner som driver med internasjonalt arbeid. I 2015 ble det tatt imot besøk fra Sør-Afrika, Brasil og Romania.

10. Årlig fagseminar for meklerkorpset

Riksmekleren besluttet i september 2014 at kompetanseutvikling av meklerne skal være et sentralt verktøy i arbeidet med å bistå tariff partene til å finne samarbeidsløsninger og derved å unngå eventuelle unødvendige konflikter. I 2014 ble det således arbeidet med seminaret i 2014 og 2015, og samtidig lagt en langsiktig plan for utdanning av meklerkorpset.

Også i 2015 har meklerne vært samlet til et todagers seminar med evaluering av arbeidet, interne diskusjoner og med bidrag fra eksterne foredragsholdere.

11. Markering av institusjonens 100-års jubileum

Riksmekleren som institusjon feiret 100 år i 2016.

Det ble i samarbeid med styringsgruppen besluttet hva som skulle være jubileumsskriftets innhold. Det vises til jubileumsboken, og redegjørelsen for innholdet under jubileumsfeiringen. Som følge av egenproduksjon av tekst og mange dyktige fagfolks frivillige bidrag, kunne boken utgis uten store kostnader. Arbeidslivets parter bidro også til deler av boken ved direkte forfatterskap og økonomiske tilskudd til produksjonen.

12. Miljø

Riksmekleren er opptatt av å integrere miljøhensyn i driften av institusjonen.

Tiltak	
Renhold	Det blir krevd bruk av miljøvennlige produkter.
Innkjøp	Leverandør med miljøprofil skal velges der det er mulig.
Papirforbruk	Standard tosidig utskrift i s/h.
Avfall	Institusjonen benytter gårdeiers rutiner for kildesortering.

13. Beredskap og sikkerhet

Det har ikke innkommet opplysninger om sikkerhetstrusler rettet mot personell eller informasjon hos Riksmekleren i 2015. Riksmeklerens lokalers beliggenhet medfører imidlertid at begge typer trusler også kan få betydning for vår virksomhet. Om det skal treffes ytterligere tiltak fra Riksmeklerens side vil bli vurdert på nytt i 2016.

Det er gjort forbedringer mht visuell kontroll med personer som innpasserer bygget på gateplan etter å ha ringt på Riksmeklerens ringeklokke. Dette har betydning for ivaretagelsen av både personellsikkerhet og informasjonssikkerhet.

14. Likestilling

Det har ikke vært meldt likestillingssaker eller oppstått likestillingsproblematikk i 2015. Rekruttering av nye meklere foretas under hensyntagen til likestillingsmessige forhold. Det er for øyeblikket meget god kjønnsbalanse i meklerkorpset.

15. Ytre miljø

Riksmeklerens ringeklokke på gateplan ble utbedret i 2014. Det er således tydeligere å oppfatte hvordan man får kontakt med og innpasseringssamtykke fra Riksmekleren.

Det ytre miljø vil bli ytterligere fulgt opp i 2016 i samarbeid med andre leietakere i bygget.

Nærmere om resultater og måloppnåelse i 2015

Det vises til redegjørelsen ovenfor vedrørende målangivelsene for virksomheten.

Det vises videre til den statistiske informasjon som er inntatt ovenfor.

Prosessuelle forhold

Det fremgår av Arbeids- og sosialdepartementets tildelingsbrev at virksomheten til enhver tid skal sørge for at partene kommer til mekling uten unødvendig ventetid. Riksmekleren har avvirket meklingen innen de frister som er rimelige og i forståelse med partene. Det forekommer at meklingssaker tar noe mer tid enn minstetiden pga av behovet for å finne frem til egnet mekler, men oftest er avvikende tidspunkt et resultat

av partenes preferanser. Partenes valg av tidspunkt for brudd er for øvrig bestemmende for berammelsen av meklings sakene.

Som nevnt viser uformell brukerkontakt at det ikke har vært noen utilfredshet med meklingsprosessene. Uten at det har noen avgjørende betydning, er det likevel en omstendighet som Riksmekleren vurderer som ett av kriteriene for måloppnåelse. Det er også i noen grad en sammenheng mellom partenes opplevelse av en god prosess og muligheten for å oppnå en minnelig løsning rent materielt. På den annen side er ikke enhver påstand om manglende prosesskvalitet eller meklerens håndtering av betydning for en mer objektiv og vitenskapelig vurdering av prosessen.

Materielle forhold

Etter de opplysninger som foreligger, er det oppnådd minnelige løsninger og konflikt avverget i samtlige interessetvister hvor det har vært mulig ut fra partens posisjoner og handlingsvalg.

Ut fra de opplysninger som foreligger, er det grunn til å anta at oppgjøret i 2015 ligger innenfor de prinsipper og rammer som partene i arbeidslivet sluttet seg til i Holden III.

Etter dette finner vi at målene er nådd for 2015.

Benchmarking – sammenlignende analyse

Norge har ingen tilsvarende meklingsinstitusjoner. Forlikrådene og de alminnelige domstoler reguleres av så vidt avvikende prosessregler at noen fruktbar sammenligning ikke kan foretas. Forskjellene på retts- og interessetvister er betydelige også materielt.² Ordningene i våre nordiske naboland er så vidt annerledes på flere punkter at benchmarking ikke er egnet til å gi økt innsikt i forbedringsmuligheter.

Oppdrag i tildelingsbrev for 2015.

Oppdragene i tildelingsbrevet anser Riksmekleren som løst.

Når det gjelder tildelingsbrevet pkt 4.2. som går ut på å fjerne og å redusere «tidstyver», synes de generelle retningslinjene i rundskriv P-6/2013 som mindre treffende i selve meklingsprosessen. På enkelte punkter kan Riksmekleren sammenlignes med en brannstasjon, hvor det rykkes ut ved trusler mot arbeidsfreden. Det må nødvendigvis medføre en beredskapsplattform som grunnlag for virksomheten. Idet resultatene av meklingen er fundamentalt avgjørende for partene og for samfunnet, er det ikke avdekket noen åpenbare forenklingsmuligheter verken rent faktisk eller mht regelverksutvikling. Det er likevel foretatt en gjennomgang i forhold til den alminnelige kontordriften.

Rapportering er foretatt i henhold til departementets pålegg i tildelingsbrevet. Likeledes er anmodningen om innspill i forhold til budsjettet for 2016 etterkommet. Det vises ellers til den løpende kontakt med departementet om virksomhetens oppgaver og arbeidsmåte, regelverksspørsmål samt ressursbehov og ressursbruk.

² Det vises til artikkelen Mekling i interessetvister i jubileumsskriftet Fred er dog det beste, 2016, med henvisning til litteratur.

Del IV Styring og kontroll med virksomheten

Overordnet vurdering

Det er to faste medarbeidere i virksomheten. Øvrig personale er innkalte vikarer på saksbehandlersiden og meklere. Virksomheten foregår i leide lokaler med avtalebaserte kostnader og rettigheter.

Budsjettet er vel – i statlig sammenheng – ikke av de største. Oppgavene er som redegjort for – å mekle frem minnelige løsninger i innkomne meklingsaker der det er mulig. Samlet sett antas det forsvarlig å betegne virksomheten for relativt oversiktlig rent styringsfaglig.

De styringssystemer og rutiner som er i bruk, samt de styringsgrep som er iverksatt for en best mulig resultatoppnåelse i forhold til ressursbruken antas å være noenlunde effektive. De risikofaktorer som er identifisert er adressert og antas å være under rimelig kontroll. De tiltak som har vært iverksatt fra høsten 2013 mht kompetanseutvikling og rekruttering, og som er forsterket i 2014 og 2015, anses for å ha gitt betydelig effekt, og forventes fortsatt å gi effekter videre fremover. Som nevnt er det en utfordring at arbeidsgivere til meklere – i motsetning til situasjonen for 10 år siden – har innvendinger mot tjenestegjøringen som meklere. Det er derfor av avgjørende betydning at oppnevning skjer i statsråd og at motstanden mot å avgi arbeidskraft løses ved økonomisk kompensasjon, og ikke griper inn i Riksmeklerens tilgang på meklerkapasitet i strid med rettsgrunnlaget.

Vår erfaring er at styrings- og kontrollsystemer er i overensstemmelse med økonomireglementet.

Regnskapsrapportering og resultatrapportering anses å kunne ivareta departementets og Riksrevisjonens kontrollbehov. Riksmekleren er imidlertid åpen for når som helst å redegjøre for overordnet styrings- og kontrollbehov, og er svært tilfreds med den dialog og den veiledning som har vært gitt fra Riksrevisjonens side.

Når det gjelder virksomhetens egenstyring, er oversiktligheten mht antall medarbeidere og pengeressurser to elementer som forenkler muligheten for målrettet virksomhet.

Riksmekleren finner at ovenstående målangivelser og anvendte prinsipper for målstyring gir institusjonen et tilstrekkelig godt verktøy for løpende kontroll med graden av resultatoppnåelse.

Etter det vi kan se har tildelte ressurser vært anvendt effektivt, og i tråd med gjeldende prinsipper for budsjettstyring og ressursbruk i staten. Regnskapsmodell, kontoplan med tilhørende rapportering fungerer etter hensikten.

Del V Vurdering av fremtidsutsikter

Gitt de økonomiske prognoser som Norges Bank og SSB legger til grunn for utviklingen Norge, antok Riksmekleren i årsmeldingen for driftsåret 2014 at det ikke var upåregnelig at meklinger i fremtiden kan komme til å måtte handle om nominell lønnsnedgang og/eller reallønnsnedgang, eventuelt andre forhandlingstemaer som innebærer en tilpasning til en lavere ressursvekst enn vi har hatt de senere år.

Det er heller ikke upåregnelig at meklingsene kan komme til å omfatte nye former for omstillingsbehov knyttet til lønns- og arbeidsvilkår så vel i privat som i statlig sektor. Den økonomiske utviklingen i 2015 har gjort at Riksmeklerens antakelse nå er en realitet for enkelte sektorer. Etter sin art kan det lede til flere brudd og også til flere konflikter i form av bruk av kampmidler (streik/lockout).

Det er for lite informasjon tilgjengelig i dag til å kunne gi en forsvarlig analyse av dette. Riksmekleren finner imidlertid at det er nødvendig å ta høyde for en slik mulig utvikling i arbeidet med å tilrettelegge ressurser for fremtidige oppgjør, i første omgang hovedoppgjøret 2016. En utvikling i retning av mer krevende meklingsstemaer enn tidligere vil kreve et godt samspill mellom partene i arbeidslivet, myndighetene og de institusjoner som samfunnet stiller til rådighet for konfliktløsning innenfor arbeidslivet. Dette må adresseres med høy kompetanse, godt samarbeid og gode prosesser.

Riksmekleren antar at etterspørselen etter meklingsalternativ konfliktløsning i samfunnet ikke vil bli mindre fremover, og utvidelsen av ansvarsområdet til også omfatte mekler innenfor fiskerisektoren er en indikasjon på en utvikling som vil fortsette. Riksmeklerens kompetanseutvikling tar sikte på å sette institusjonen i stand til å møte dette behovet.

Del VI Årsregnskap

Ledelseskommmentar til årsregnskapet

Formål

Det vises til redegjørelsen ovenfor om Riksmeklerens historikk, oppgaver og virksomhet. Videre vises det til redegjørelsen for økonomistyring og kontroll.

Bekreftelse

Regnskapet er avlagt i henhold til de regler og retningslinjer som gjelder vedrørende økonomi, økonomistyring og regnskap.

Vurderinger av vesentlige forhold ved regnskapet

Som nevnt er det faktiske ressursbehovet avhengig av andre aktørers beslutninger og agering. Budsjettering og regnskapsmessige forhold må derfor nødvendigvis bygge på dette. Innenfor rammen av det som er mulig, anser vi prognosene for ressursbehov og rapporter om faktisk ressursbruk så presise som de med rimelighet kan bli.

Ressursbruken hos Riksmekleren ligger innenfor rammen av tildelt budsjett. Budsjettmidlene er benyttet i henhold til forutsetningene i budsjettet, tildelingsbrevet og innenfor de mål som er satt for virksomheten.

Det vises til redegjørelsen ovenfor om hvilke usikkerhetsfaktorer som knytter seg til budsjettering, herunder antall innkomne meklingsaker. Antall innkomne saker er avgjørende for antall meklingsdøgn/meklingstimer, lønnskostnader, reise- og kostutgifter mv.

Regnskapsrapporter er avgitt i henhold til pålegg og overensstemmende med gjeldende krav. Det er forsøkt vurdert fortløpende hvilke besparelsemuligheter som foreligger uten at graden av måloppnåelse reduseres.

Jeg har ellers ingen vesentlige merknader til regnskapsforholdene utover det som allerede har vært innrapportert. Skulle det være spørsmål om dette, ber jeg om å bli kontaktet.

Riksrevisjonen er revisor for Riksmekleren.

Oslo den 15. mars 2015

Nils Dalseide
Riksmekler

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet

Årsregnskap for Riksmekleren er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelsene om økonomistyring i staten av 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013, samt i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-115 om Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap og i samsvar med krav fastsatt i departementets tildelingsbrev.

Riksmekleren benytter kontantprinsippet og utarbeider ikke virksomhetsregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Riksmekleren har rapportert til statsregnskapet.

Oppstillingen er i henhold til de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Riksmekleren har fullmakt til å disponere i henhold til tildelingsbrevet.

Oppstillingen viser videre hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Riksmekleren har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2015

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2015	Merutgift (-) og mindregift
0648	Driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A	5 700 000	5 889 224	-189 224
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter	B		7 416	
<i>Sum utgiftsført</i>						5 896 640	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt og mindreinntekt (-)	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		8 750		
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		343 737		
<i>Sum inntektsført</i>						352 487	
<i>Netto rapportert til bevilgningsregnskapet</i>						5 544 153	
Kapitalkontoer							
60088202	Norges Bank KK/utbetalinger				-5 515 390		
706003	Endring i mellomværende med statskassen				-28 764		
<i>Sum rapportert</i>						0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2015	2014	Endring
706003	Mellomværende med statskassen	-190 942	-162 179	-28 764

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: AN - Riksmekleren

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0648 01		5 700 000	5 700 000

Note B. Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hit avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 43 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0648 01		-189 224		-189 224				-189 224	(5% av årets tildeling i note A) (5% av årets tildeling i note A) (5% av årets tildeling i note A)	
*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R.2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.										

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

Stikkordet «kan benyttes under»

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under samme budsjettkapittel

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Innsparing i regnskapsåret som følge av bruk av fullmakt til å overskride driftsbevilgninger til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i de tre følgende budsjettår

Romerallsvedtak

Mulig overførbart beløp

Oppstilling av artskontorrapporteringen, 31.12.2015

	Note	2015	2014
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>			
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	2 801 139	4 239 268
Andre utbetalinger til drift	2	3 087 989	3 428 497
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		5 889 128	7 667 765
Netto rapporterte driftsutgifter		5 889 128	7 667 765
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>			
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling av finansutgifter	3	96	95
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		96	95
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		96	95
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		8 750	4 982
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		343 737	523 450
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		-7 416	
<i>Sum rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		345 071	528 432
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		5 544 153	7 139 429
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2015	2014
Skyldig skattetrekk		-190 942	-161 776
Annen gjeld			-403
Sum mellomværende med statskassen	4	-190 942	-162 179

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

Note 1 Utbetalinger til lønn

	31.12.2015	31.12.2014
Lønn	1 590 549	2 212 839
Arbeidsgiveravgift	343 737	523 450
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner(-)	0	-7 558
Andre ytelser	866 853	1 510 537
Sum utbetalinger til lønn	2 801 139	4 239 268
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	2	2

Note 2 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2015	31.12.2014
Husleie	1 721 651	1 685 630
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	2 563	33 225
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	488 782	582 548
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	84 015	22 348
Mindre utstyrsanskaffelser	43 597	38 399
Leie av maskiner, inventar og lignende	175 691	156 920
Kjøp av fremmede tjenester	5 477	12 928
Reiser og diett	209 481	500 962
Øvrige driftsutgifter	356 732	395 538
Sum andre utbetalinger til drift	3 087 989	3 428 497

Note 3 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	96	95
Sum utbetaling av finansutgifter	96	95

Note 4 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2015	31.12.2015	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum</i>			
Omløpsmidler			
<i>Sum</i>			
Langsiktig gjeld			
<i>Sum</i>			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-560 343	0	-560 343
Skyldig skattetrekk	-190 942	-190 942	0
<i>Sum</i>	-751 285	-190 942	-560 343
Sum	-751 285	-190 942	-560 343

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervesdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Selskap 1							
Selskap 2							
Balanseført verdi 31.12.2015							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.